

WYWIAD Z REDAKTOREM «SŁOWA»

(14 sierpnia 1923 r.)

Dnia 12 sierpnia 1923 r. przyjechał Piłsudski do Wilna na dwutygodniowy tam pobyt. Dnia 14 sierpnia 1923 r. przyjął redaktora dziennika wileńskiego «Słowo», Stanisława Mackiewicza, i udzielił mu niżej przytoczonego wywiadu, w którym Piłsudski charakteryzuje nowowybrany Sejm, wskazując na brak w nim zdecydowanej większości i na fakt, że w nowych izbach ustawodawczych nie znalazły wyrazu «nowe wartości polityczne, które powstać musiały za czasów istnienia wolności».

Tekst wywiadu podajemy według «Słowa» z dnia 15 sierpnia 1923 r.

Pierwszym zapytaniem, skierowanym do Pana Marszałka, była prośba o wyjaśnienie, jaką przewiduje on ewolucję dzisiejszych wewnętrznych stosunków politycznych w kraju.

— Nie mogę odpowiedzieć na to pytanie — wyraził się Marszałek — gdyż temat jest zbyt szeroki. Możliwość o tym całą książkę napisać.

— A czy zechce Pan Marszałek odpowiedzieć na konkretną kwestię, mianowicie — czy Pan Marszałek przypuszcza możliwość powstania nowego rządu pozaparlamentarnego?

— Dlaczego nie — wszystko jest możliwe, gdy sejm nie przedstawia wyraźnej i jednolitej większości¹⁾.

— Czy Pan Marszałek nie zgodzi się na argument, że dzisiejsza większość w walce wyborczej, oparta na demagogii, wykorzystwała te arcy-demokratyczne zasady ordynacji wyborczej, które ustalił sejm przeszły. W ten sposób czy nie można zaryzykować argumentu, że lewica została pobita własną bronią: demokratycznością ordynacji wyborczej?

— Nie uważam ordynacji wyborczej za zbyt demokratyczną. Cechą jej jest, że oparła się o system stronnictw i to stronnictw tych, które już były w sejmie poprzednim²⁾. Sejm poprzedni wybrała przecież jeszcze Polska niewoli. Sejm obecny nie pozyskał żadnych nowych wartości. W czymże się

¹⁾ W sejmie wybranym dnia 5 listopada 1922 r. stronnictwa prawicowe miały 161 reprezentantów, lewicowe 95. O kierunku uchwał sejmowych rozstrzygało to, na którą stronę przechylały się głosy stronnictwa ludowego «Piast» (70 posłów) i Narodowej Partii Robotniczej (18 posłów).

²⁾ Ordynacja wyborcza do ciał ustawodawczych, uchwalona dnia 28 maja 1922 r., wprowadzała system, w którym wyborcy byli zmuszeni oświadczać się raczej za stronnictwami niż za ludźmi. Uprzywilejowanie stronnictw, które były w poprzednim Sejmie, wyrażało się w tym, że Państwowa Komisja wyborcza składała się z ośmiu reprezentantów naj-

różni od swego poprzednika? Przybyła tylko szesnastka ¹⁾, poza tym nic, coby było zbudowane przez 4 lata wolności.

— *Więc Pan Marszałek uważa, że sejm dawny stabilizował dawne stronnictwa?*

— Próbował stabilizować dawne stronnictwa. W każdym razie ordynacja wyborcza, uchwalona przez sejm dawny, nie dopuściła do izby nowych wartości politycznych, które powstać musiały za czasów istnienia wolności.

— *Czyli, zdaniem Pana Marszałka, gdyby ordynacja wyborcza nie zawierała wszystkich instytucyj, utrwalających panowanie partyj, a więc instytucji list państwowych, przymusu partyjnego przy głosowaniach na listę, wreszcie samego systemu głosowania na listę — toby sejm miał wygląd inny?*

— Niewątpliwie.

— *A czy Pan Marszałek nie uważa, że w społeczeństwie istnieje pewne rozgorzyczenie z powodu majoryzowania świadomych kół wyborczych przez analfabetów i łatwości wygrywania demagogii w takich warunkach?*

— Nie. Istnieje co innego — rozczarowanie do istoty parlamentaryzmu, ale to rozczarowanie przeżywamy z całą Europą.

— *Czy Pan Marszałek poruszy momenty polityczne w swych odczytach o obronie Wilna?*

— Będę mówił o pracy dowodzenia i ilustrował to dobrze mi znaną kampanią wileńską, którą dowodziłem. Łączy się to z moimi pracami przed wojną. Odczyty te będą miały charakter wojskowy. Będę mówił popularnie, gdyż o rzeczach wojskowych zawsze mówię popularnie, ze względu na nieobyćcie się społeczeństwa z tymi zagadnieniami.

— *Czy nie wspomni Pan Marszałek o samoobronie wileńskiej, mówiąc o całości kampanii wileńskiej?*

— Historia samoobrony wileńskiej ²⁾ nie należy bezpośrednio do kampanii wileńskiej, która odbyła się pod moim dowództwem i która będzie tłem ilustracyjnym moich odczytów.

liczniejszych klubów poselskich ustępującego Sejmu (art. 17 ordynacji wyborczej do Sejmu) i że do zgłoszenia t. zw. państwowych list kandydatów wystarczyło już 5 podpisów posłów ustępującego Sejmu (art. 58 ordynacji wyborczej do Sejmu).

¹⁾ Mowa o wspólnej liście wyborczej wszystkich mniejszości narodowych w Polsce, która została zgłoszona do listopadowych wyborów i oznaczona numerem: 16.

²⁾ W listopadzie 1918 r. stworzyli Polacy w Wilnie organizację pod nazwą: «Samoobrona Litwy i Białorusi». Oddziały tej organizacji dnia 1 stycznia 1919 r. opanowały Wilno, które znajdowało się dotąd w rękach